

Opgave 5 Zorgen om morgen

Door een stijgende levensverwachting en minder geboorten verandert de samenstelling van de Nederlandse bevolking. Het Centraal Planbureau (CPB) analyseert de gevolgen hiervan voor de overheidsfinanciën en voor de solidariteit tussen generaties. Hiervoor kijkt het CPB naar het houdbaarheidssaldo.

Het houdbaarheidssaldo geeft aan of het huidige niveau van de overheidsvoorzieningen op lange termijn betaalbaar en houdbaar is, zonder dat de overheidsschuld oploopt of de belastinginkomsten moeten worden verhoogd.

Voorbeelden van gelijkblijvende overheidsvoorzieningen zijn:

- dat er in de toekomst voor elke leerling evenveel leraren zijn als nu,
- dat er voor elke oudere evenveel handen aan het bed zijn als nu,
- dat uitkeringen welvaartsvast zijn.

Als er een houdbaarheidstekort is, dan betekent dit dat de voorzieningen in de toekomst slechter betaalbaar zijn.

Het CPB constateert dat de leeftijdsopbouw van de bevolking verandert en dat het aantal 67-plussers als percentage van het aantal 20- tot 66-jarigen in de periode tot 2040 sterk zal stijgen (zie bron 1).

Gebruik bron 1.

- 2p **21** Leg uit dat het houdbaarheidssaldo kan verslechteren als gevolg van de ontwikkeling van de grijze druk.

Aan de andere kant verwacht het CPB dat het aanbod van arbeid binnen de groep van 20- tot 66-jarigen zal toenemen, doordat een groter deel van die groep besluit te gaan werken.

- 2p **22** Leg uit dat deze ontwikkeling zowel kan leiden tot hogere toekomstige overheidsinkomsten alsook tot lagere toekomstige overheidsuitgaven.

De recente verhoging van de pensioenleeftijd lost het houdbaarheidstekort gedeeltelijk op. Om de betaalbaarheid van overheidsvoorzieningen verder te verbeteren, stelt een econoom een aantal beleidsopties voor aan de Nederlandse regering:

- 1 Verhoog het tarief van alle belastingschijven in het progressieve belastingstelsel met 1 procentpunt.
- 2 Verlaag de uitkeringen, inclusief de AOW.

Een van de twee beleidsopties kan leiden tot een daling van het arbeidsaanbod.

- 2p **23** Leg uit welke van de twee beleidsopties kan leiden tot een daling van het arbeidsaanbod.

Een van de twee beleidsopties leidt tot denivellering.

- 2p **24** Leg uit welke van de twee beleidsopties leidt tot denivellering.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.